ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದ, ‘ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಮದುರಫ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮುಂಬೈನಲ್ಲೂ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಒಂಟಿಯಾದ ನಾನು ಎರಡೂ ಕಡೆ ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ?’

‘ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ’ ಪರಾಗರು ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

‘ನೀನು ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸು. ಮುಂಬೈನ ನಿನ್ನ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.’

‘ನೀವು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷ ಇನ್ನೇನಿದೆ?’ ಹರಿಲಾಲನ ಭಾರ ಇಳಿಯಿತು.

‘ನಾವು ಪಾಲುದಾರರಾಗಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸೋಣ’

‘ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಮೇಲೆ ನೋಡೋಣ... ಮೊದಲು ನೀನು ನನ್ನ ಕಾಲನ್ನು ಊರು...’ ಪರಾಗರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು.

‘ಹೂಂ...ಇದು ಸರಿಯೇ. ಆದರೆ, ಈ ಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯ ಮುಹೂರ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಿರಿ.’ ತುಂಬಾ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹರಿಲಾಲನಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ಬಂದಿತ್ತು.

‘ಹಾಗಂತ ನಾವು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಸೈನಿಕರು, ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹೊಸ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹೆಸರನ್ನು ಸಹ ‘ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಬ್ರದರ್ಸ್’ ಎಂದಿಡೋಣ.’

‘ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರು, ನಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆ...’ ಎಂದರು ಪರಾಗರು.

ಹೀಗೆ ಹರಿಲಾಲ ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ. ಮುಂಬೈಗೆ ಹೋದ ನಂತರ ಪರಾಗರು ಸಹ ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ಕಚೇರಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹರಿಲಾಲ ಬಜಾರನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ. ನಂತರ ಮಾಲನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಮಾರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳವಂತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೇ ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಲು ಸಿಗುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಮಾರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಈ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಸಹ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂಥ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಣಿದ, ಒಂಟಿಯಾದ ಹರಿಲಾಲ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮತ್ತೆ ಸೋನಾಗಾಛಿಯ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

* * *

ಹರಿಲಾಲನ ಮಾವ ಮಾಧವದಾಸರ ವ್ಯಾಪಾರ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಮುಂಬೈಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದ ಮಾಧವದಾಸರು ವಾಲಕೇಶ್ವರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಭವ್ಯ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು.

ಅಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಾಧವದಾಸರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾಧವದಾಸರಿಗೆ ಬಾಪೂ ಮತ್ತು ಹರಿಲಾಲನ ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದ ವೈಮನಸ್ಸಿನ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಇದುವರೆಗೆ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು.

‘ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ ಬ್ರದರ್ಸ್’ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ಅದೊಂದು ದಿನ ಪರಾಗರು ಮಾಧವದಾಸರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಹರಿಲಾಲನ ಈ ಹೊಸ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ತಾವೂ ಸಹ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿದರು. ಹರಿಲಾಲನ ಬಗ್ಗೆ ವಾಸ್ತವಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಧವದಾಸರಿಗೆ ಅತೀವ ದುಃಖವಾಯಿತು.

‘ಪರಾಗ್ ಭೈಯ್ಯಾ!’ ಮಾಧವದಾಸರು ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು, ‘ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನೀವು ಮೊದಲೇ ನನಗೇಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ? ದೇವರು ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಹರಿಲಾಲ ನನಗೆ ಮಗನಿದ್ದಂತೆ. ಈಗ ನಾನೇ ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಅವನೊಂದಿಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದು.’

‘ಮಾಧವದಾಸರೇ, ನೀವು ಹೇಳುವುದು ಸರಿ. ಹರಿಲಾಲ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಂತೆಯೇ ಇದ್ದಾನೆ.’

‘ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗಿರಾಕಿಯೊಬ್ಬನ ಬಳಿ ವಿದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು ತೆರೆಯದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇವೆ. ಅವನು ಆ ಮಾಲನ್ನು ಮಾರಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.’ ಮಾಧವದಾಸರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು, ‘ನೀವು ಇವತ್ತೇ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ, ಆ ಮಾಲನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. ಮಾಲಿನ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ವಿಷಯಗಳು ಹಾಗೂ ಚುಕ್ತ ಮಾಡುವ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇಂದಿನ ಮಾರ್ಕೆಟ್ಟಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆ ಮಾಲಿನ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.’

ಮಾಧವದಾಸರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಮಾತಿನ ವಿವರವನ್ನು ಪರಾಗರು ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಧವದಾಸರು ಸಹ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದರು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಹರಿಲಾಲನ ಭುಜಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಬಂತು. ಮಾಧವದಾಸರಂಥ ಸಮರ್ಥರಾದ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಹಿಂದಿದ್ದರೆ, ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗುವುದು. ಹರಿಲಾಲ ತಕ್ಷಣ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದ. ಪರಾಗರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ; ಮಾವನವರಿಗೆ ಸಹ, ‘ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿ, ನಾನು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ. ಮಾವನವರು ಪತ್ರ ಬರೆದಂತೆ, ಹರಿಲಾಲ ವಿದೇಶಿ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳ ಸೀಲನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಮುಚ್ಚಿದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಲನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ. ಬಜಾರಿನ ಬೆಲೆ ಈಗ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಾಲು ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಲಿವೆ ಎಂಬ ಮಾವನ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಂತೆ ಅವನು ಆ ಮಾಲನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಒಂದು ಗೋದಾಮಿನಲ್ಲಿಡಿಸಿದ.

ಬೆಲೆಗಳು ಏರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಲುಗಳನ್ನು ಮಾರಿದಾಗ ತನಗೆಷ್ಟು ಲಾಭವಾಗುವುದೆಂಬ ಬಣ್ಣದ ಕನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಲಾಲ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ. ಬೆಲೆ ಗಗನಕ್ಕೇರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹರಿಲಾಲ, ಒಂದೆರಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಲಾಭವನ್ನೇಕೆ ಪಡೆಯಬಾರದು, ಕೈಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವೂ ಬರುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಈ ಯೋಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾಲನ್ನು ಮಾರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಆದರೆ ಗಿರಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಮಾಲನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿದ. ಹರಿಲಾಲ ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ. ಆದರೆ ಅವನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದಾಗ, ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡ. ಮಾಲು ಹಗುರವಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಹಾಳಾಗಿತ್ತು. ಗಿರಾಕಿ ಈ ಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಲಾಲ ತಕ್ಷಣ ಮಾಧವದಾಸರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ. ಮಾಧವದಾಸರು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಅವರು ತಕ್ಷಣ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು

‘ಹರಿಲಾಲ, ನೀನು ಮಾಲನ್ನು ಮಾರುವ ಪಾರ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಅನುಭವಸ್ಥ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಈ ಮಾಲನ್ನು ಮಾರುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಣವೇ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ವಹಿಸು. ಅದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವುದು.’

ಆದರೆ ಬಜಾರಿನ ಗಾಳಿಯ ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾಗಿತ್ತು. ಮಾಧವದಾಸರ ಊಹೆ ತಪ್ಪಾಯಿತು. ವಿದೇಶಿ ಮಾಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಕ್ರೋಶ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಬೆಲೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಕುಸಿಯಿತು. ಕಲ್ಕತ್ತಾದ ಬಜಾರಿನಲ್ಲಿ ದಿನೇದಿನೇ ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಳಿತವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಹರಿಲಾಲನಿಗೆ, ಲಾಭವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳವೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿತು.

ಅವನು ಮಾಧವದಾಸರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಆ ಮಾಲನ್ನು ಸೀಲ್‌ಬಂದ್ ಸಮೇತ ಖರೀದಿಸಿದ್ದ. ಸೀಲ್‌ಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಯೂ ಇದ್ದ, ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಮೋಸದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾವ ಮಾಧವದಾಸರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ